

tarih olmuş röportajlar

Hıfzı Topuz'un arkadaşları

TT-581310

FIKRET MUALLA

1952'de ilk kez Paris'e gittiğim zaman Fikret Mualla, Avni Arbaş, Nejat Devrim, Ragıp Gökcan ve Abidin gibi ressam dostlarımla röportajlar yapmıştım. Bunlar o yıllarda Akşam gazetesi ile Yirminci Asır, Yeditepe ve Gösteri dergilerinde yayınlandı. Sonra bu yazılara Bedri Rahmi ve Ali Atmaca ile yaptığım konuşmalar eklendi. Aradan 46 yıl geçtikten sonra bu röportajlar birer belge niteliği kazandı. Dostum Aydın Cumalı ve Dikna Eren bunların Tombak'da yeniden yayınlanmasını isteyince, yazıların önce dilini düzeltmek ve derlemek geçti içimden. Ama sonra bunların o zaman yayınlanmış biçiminde kalmalarını daha uygun gördüm ve hiçbirine el sürmedim. İşte onlardan seçmeler.

Ressam Fikret Muallânın 14 senelik Paris hayatı.

Fikret bugün nasıl yaşıyor? Fikret Picasso'nun kendisine hediye ettiği tabloyu nasıl okutmuş? Fikret'in vehimleri. İstanbul'daki odamda, divanın üstünde onun bir tablosu vardır. Yıllardan beri bu "nü"yü seyrettikçe kafamda Fikret Muallâ'yı türlü şekillerde canlandırmaya çalışırım. Onun senelerden beri Paris'te olduğunu ve çetin mücadelelerle hayatını kazandığını da bilirim. Şimdiye kadar çok kimselerden ona ait bir şeyler dinlemiştim. Bazıları Fikret'in Paris'te büyük şöhret yaptığından bahsettiler. Bir çokları da Fikret'in kendini içkiye verdiği anlatıyorlardı. Onun hakkında işittiğim tezatlı söylentiler bende büyük ressama karşı derin bir merak uyandırmıştı. Paris'e gelir gelmez aradığım insanlardan biri de Fikret Muallâ oldu.

Alesia'da bir çıkmaz sokak üzerinde bulunan köhne bir apartmanın yedinci katındayım. Basit bir sanatkâr odası. Bütün eşya bir divan, bir masa ve bir sehpadan ibaret. Duvarlarda çerçevesiz tualler var. Masanın üzerinde bir kaç armut, elma, biber ve üç dört baş soğan görülüyor. Bir palet, boya tüpleri, masanın altında eskizler. Yerde boş iki şarap şişesi, bir çay bardağı. Pencerenin kenarından duvara bir ip gerilmiş. Üzerin-

Hıfzı Topuz

*İstanbul 1934
Fikret Mualla, Abidin
Dino'yla birlikte
İstanbul'da Güzel
Sanatlar
Akademisi'nin
merdivenlerinde
sanatçıların
parasızlığını belirten
jestlerle avuç
açıyorlar.*

de bir don asılı. Yanmayan bir soba. Eski bir çift terlik. İşte büyük ressam Fikret Muallâ'nın bütün eşyaları.

“Bohemliğe hiç merakım yok, diyor. Bu odanın havasından zevk mi alıyorum acaba; yooo, katiyen. Ben de rahatı severim. Geniş ışıklı bir evim, güzel eşyalarım olsun bayılırım. Eski tarz eşyalar.. Stil bir masa, koltuk, ceviz kütüphanesi. Gayet güzel şeyler. Ama ben eski eşya alacak oldum mu Bit pazarından yukarı çıkamıyorum. Fark var arada. Olmuyor işte. Hayat bizi zorla Bohem yapıyor.

Anlatıyor. Bir saat, iki saat, üç saat Fikret'i dinliyorum. Durmadan, yorulmadan, nefes almadan, canla, başla, heyecanla anlatıyor. Sivil polisler, mahkemeler, babasının ölümü, miras meseleleri, bitmez tükenmez dâvalar, türlü kırtasiyecilik, veraset ilâmları, Adliye yangını, resim sergileri, Kamondo hanı, Kadıköy'de bir baba evi, Balıkpazarı meyhaneleri, Kireçburnu, Üsküdar, cânım Boğaziçi, sonra bir yığın takibat, Emniyet müdürlüğü, sorgu sual, Bakırköy hastanesi ve nihayet 1938 İstanbul'dan ayrılış. Sonra Paris hayatı, İkinci Dünya Harbi, işgal seneleri, kardeşinin ölümü, bir yığın şüphe, karanlıklar. Öldü mü, öldürüldü mü? İçki, korku ve yine takibat, sivil polisler, resmi polisler. Ve daha sonra yalnız Fikret'in muhayyilesinde yaşayan muazzam suikast

komploları: “Beni öldürmek istiyorlar.” İşte 50 yıllık ıstıraplı bir hayatın neticesi. Sebepleri tamamen sosyal olan bir bozukluk Fikret gibi ender yetişen bir kabiliyeti bugün maalesef vehimlere sürükleyerek bütün sanat kabiliyetini de ölüme götürüyor.

Fikret'e bugünkü sanat endişesini soruyorum. “-Ne isterlerse onu yapıyorum, diyor. Geçen gün bir ahabım iki natürmortla bir peyzaj sipariş etti. Şimdi onları yapmaya çalışıyorum. Mutlaka figüratif veya mutlaka abstre resim yapacağım diye bir iddiam yok. Hepsini yapıyorum. Diğer ressamlarla, ekollerle alâkalı değilim. Büyükleri herkes takdir ediyor, ben de beğeniyorum. Fakat tenkid kolay bir iş değil. Müdahaleye hakkım yok. Ben bütün bu cereyanların dışında olmaya çalışıyorum.

Eski resimlerime nazaran çok gerideyim. Ve gerilemek istiyorum. İlerlersem göze batıyorum. Sivrilenenlerden korkuyorlar ve baltalamaya çalışıyorlar. Onun için gözüm hep gerilerde. “Boyununu eğ” diyorlar. Yağma yok, eğersem balta vuracaklar. Eğilmiyorum. İlerlemiyorum da. Orta yerde kalıverdim.”

Fikret Muallâ bugün hayatını yalnız fırçası ile kazanıyor. Fakat asla tüccar değil. Esnaf tarafı hiç yok. Yaptığı resimleri götürüp bir galeriye bırakıyor. Oradan artık eline ne verilerse. Yirmi, otuz. Ne olursa eyvallah diyor. Ama tablolarının 200-300 liradan da aşağı satılmadı-

Üstte
1952 Impasse du
Ronet'deki odasında
çalışırken

Sağda
Atölyesinde

ğına emin.
“-Hırsızlıklarını yüzlerine vurmak istemiyorum”
diyor.

Fikret Paris'in en meşhur ressamı ile de içi dışı olmuş. Fikret'i beğenip teşvik etmişler. Hat-tâ Picasso ile de çok samimi olduğunu duymuş-tum. Kendisine Picasso'dan bahsediyorum.
“-Çok mahçubum Picasso'ya karşı diyor. 47'den beri evine gidemiyorum.”
Meğer bir ara Fikret'in beline bir adale ağrısı gir-

miş. Kıvranıp duruyor. Kalkıp Picasso'ya gitmiş. Oturup dertleşmişler. Fikret bu ara atölyedeki resimlerden birini fena beğenmiş. Picasso da resmi kendisine hediye etmiş.

Fakat o günlerde Fikret Muallâ'nın parasızlıktan hali harap. Tam Picasso'dan ayrılmış eve dönecek. Bir de bakmış yolda tanıdık bir sima. Fevkalâde hoş bir kadın. Fikret bunu bir yerden tanıyacak ama nereden. Tamam. Paris'e ilk geldiği senelerde flört ettiği kız. Şimdi muazzam bir hanımefendi olmuş. Kadın da derhal Fikret'i tanıyor. Başlıyorlar ahbablığa. Meğer hatun şimdi resim koleksiyonları yapıyormuş. Fikret bunun üzerine elindeki tabloyu gösterecek oluyor. Hanım bitiyor resme.

– Bunu bana ver diyor, sana 15000 frank. Ayrıca 15 gün de bizim evde misafirsin.

- Olmaz, diyor Fikret. Picasso'nun hâtrası. Veremem katiyen.

Kadın ısrar ediyor. Bir taraftan da parasızlık, bel ağrıları, açlık, sefalet. Sonunda zavallı Picasso giriyor hanımın koleksiyonuna. 15 gün madamın evinde balayı. Fikret'in ağrılarından da eser kalmıyor.

Fakat tablo hâlâ koleksiyonda.

Ayrılrken Fikret Muallâ'ya Türkiye'ye dönmek hususunda ne düşündüğünü soruyorum:

“-İstanbul gözümde tütüyor, diyor. 14 senedir hasretim memlekete, dostlara, ahbablara. Fakat korkuyorum. İstanbul'da yaşayamayacağım gibi geliyor bana. Nasıl geçirim İstanbul'da. Deli diye Bakırköy'ü boylamak da var. Kötülüğümü isteyen insanlar var. Ne bileyim korkuyorum işte.”
Aksini anlatmaya çalışıyorum. Dinlemiyor bile. Güç, Fikret'e bunların vehim olduğuna inandırmak çok güç.

Akşam (22 Kasım 1952)

Yarının Toulouse Lautrec'i Fikret Mualla

Paris'ten Marsilya'ya arabayla inerken ana yolu bırakıp da sola, Alplere yönelirseniz ufak yollar sizi kâh vadiler arasına sıkışmış küçük kasabalara, kâh tepelere yerleşmiş şirin köylere götürecektir. Haritalarda adını güçlükle bulabileceğiniz köylerden biri de Reillanne'dir. Kıvrıla kıvrıla virajları aldıktan sonra köyün kahvesine girip,
– **Burada**, diyeceksiniz, **ressam Mösyö Muallâ oturuyormuş. Nerede bulabiliriz kendisini?**

Kahveci derhal size Fikret Muallâ'nın oturduğu evi tarif edecektir. Yeniden arabaya binip dara-

cık yollardan çan kulesinin bulunduğu sırta doğru tırmanmaya başlayacaksınız. Kahvecinin gösterdiği yer kulenin bitişiğindeki evdir. Kapıyı çalıp da beklemeye kalkarsanız hiçbir işe yaramaz. Fikret Muallâ kapıyı duymayacaktır bile. En iyisi kapıyı itip içeri girmektir.

Merhaba deyip

– **Fikret, Fikret, evde misin?** diye bağırarak olursanız, Fikret yatağından kalkıp, uzun, kalın yün hırkasını sırtına alacak ve ayağına terliklerini geçirerek kapıya gelecektir. Kendisini yoklamaya gelen insanları görünce gözleri dolacak, heyecandan sesi titreyecektir Fikret'in. Eğer kendisini çoktan beri görmemişseniz Fikret'i biraz daha şişman, biraz daha göbekli bulacaksınız. Yaş altmışı geçmişse, hele biraz da içkiye meraklıysanız göbek çıkar elbette. Fikret de biraz meraklıdır içkiye.

- **Yapma Fikret, sana dokunuyor işte, içme!** deyin istediğiniz kadar. Fikret:

- **Evet, içmemek lazım, evet. Peki içmeyeceğim değil mi? Haydi bakalım öyleyse. Merhaba! deyip bardağı kaldıracaktır.**

İçki Fikret'in yaşantısıdır artık.

- **Sabahleyin, der Fikret, dörtte uyanıyorum. Gözümü açınca "Yine yaşıyorum, ölmemişim" diye bir üzüntü çöküyor içime. Uykuda ölebilmek ne tatlı şey. Yaşamak üzüntülü. Dert, hastalık, kuşku. Uyku tutmuyor ondan sonra. Saat altı olunca tamam kalkıyorum. Bir bardak şarap içiyorum kendime gelmek için. Sonra resme başlıyorum. Biraz resim, biraz şarap, böyle gidiyor işte.**

Kimdir Fikret Muallâ

Fikret 1903 yılında doğmuştur. Üsküdarlı'dır. Resme başladıktan bir süre sonra Almanya ve İtalya'ya giderek on yıl oralarda resim yapmıştır. Fikret 1927'den sonra yurda döndüğünü anlatır. Kendisini Galatasaray'da resim hocalığına tayin ederler. Fikret'in hocalığı bir yıl bile sürmez. Belirli saatlerde okula gidip derslere girip çıkmak sıkı Fikret'i. Bir aybaşı maaşını aldığı gibi atlar trene. Ver elini Berlin. Yoldan da Galatasaray'a bir mektup atar, "Siz" der, "**kendinize başka bir enayi bulun!**"

1929'da Fikret yine döner İstanbul'a. Zaman zaman çok keyifli, ama maceralı ve sıkıntılı bir bohem hayatı başlamıştır. Meyhaneler, karakollar, hastaneler. Günün birinde Fikret bıkar bu hayattan, İkinci Dünya Savaşı'ndan kısa bir süre önce yine atlar trene, bu sefer de Paris'e gelir, yerleşir. İşte o zaman bu zaman Fikret Fransa'dadır. En ünlü ressamlarla arkadaşlık ettiği yıllar olmuştur. Eline türlü fırsatlar geçmiş, ama sınırsız

özgürlüğünden fedakârlık etmemek için Fikret bunların hepsini teperek bohem yaşayışı seçmiştir.

Fikret'in yaşantısına yön veren çeşit çeşit korkular vardır. En başta polis korkusu gelir. Yıllarca Fikret kendisini polislerin izlediğini sanmıştır. Dünyanın bütün polisleri komplolar kurmuşlardır ona karşı! Ama Fikret'i hangi polis izler, niçin izler, belli değildir. Zaten ne diye izlesinler Fikret'i? Belki Fikret'in izlendiği yıllar olmuş, bunlar yer etmiştir onun kafasında.

Sonra Fikret aç kalmaktan, açıkta kalmaktan korkar. On yıldan fazla bir zamandan beri Fikret varlıklı bir koleksiyoncu kadının himayesindedir. Fikret'in görevi bu kadına ayda dört beş resim vermektir. Fikret şimdi Reillanne'da bu koleksiyoncu kadının yazlık evinde oturmaktadır. Yaşlı bir kadın her sabah gelir, sobayı yakar, Fikret'in şarabını alır, yemeğini hazırlar, çamaşırlarını temizler, yatağını yapar, ilâçlarını verir ve gider. Eğer Fikret'in havası bozuksa bu yaşlı kadın hemen Paris'teki koleksiyoncu madama telefon ederek durumu bildirir, madam da Marsilya'dan kendi doktorunu gönderir Reillanne'a. Ama Fikret korkular içindedir.

Eylül 1960'da Paris'te

1966 Fikret Mualla,
Hıfzı Topuz, Dr.
Safder Tarım
Reillane'da

- Ya, der yarın madam beni evinden atarsa ne olurum ben?

Ama madam, Fikret'i hiç bir zaman evinden atmak niyetinde değildir. Paris'deki muhteşem apartmanında kendisine Fikret'in bu kuşkularından söz ettiğim zaman,

- Hayır, diyecektir, olur mu böyle şey? Muallâ hiç resim yapmasa bile ömrünün sonuna kadar ben ona bakacağım. Bunu söylemiyorum kendisine. Alıngandır, her sanatçı gibi kaprislidir. Belki yarın darılır, hiç resim yapmaz. Güçtür Muallâ'yı idare etmek...

Hastane korkusu

Fikret'in bir korkusu da hastaneye düşmektir. Kaç defa hastaneye girdiyse çıkması bir mesele olmuştur. Birinin gelip kendisini çıkarması gerekir. Ama ya kimse gelmezse? Karaciğeri şişmiştir Fikret'in. Birkaç aylık bir bakımla birkaç yıllık ömür kazanacaktır. Ama Fikret **"Sakin ha, diyecektir hastane istemem. Yapamam ben oralarda."**

Fikret yarının Toulouse Lautrec'idir. Koleksiyoncu madam da bunu çok iyi bildiği için Fikret'in bütün tablolarını toplayarak büyük bir yatırım yapmaktadır. Kendisi bu konudan söz ederken:

- Ben bu işten birşey beklemiyorum. Bunları çocuklarıma bırakacağım der.

Marcel Aymé'nin "La peinture nourrissante" adlı bir piyesi vardır. Şimdi bundan bir televizyon filmi hazırlanmaktadır. Filimde gösterilecek resimler Fikret Muallâ'nın eserleridir. Fikret'in sergilerini düzenleyen, tablolarını filmlere sokan hep bu koleksiyoncu zengin madamdır. Ama günün birinde kafası kızınca, Fikret ne madamı dinler, ne de kimseyi. Kahvenin orta yerinde basar küfürü dünyaya. Ertesi gün de pişman olur. "Ya madam der, darılır da kömürü göndermezse?"

Yurt özlemi

Fikret 28 yıldır vatan özlemi içindedir. Öğle üzeri ikinci şişeyi de bitirince başlar Alemdar yokuşunu, Üsküdar'ı, Beyoğlu'nu, Fikret Adil'i, Bedri Rahmi'yi anlatmaya. Korkunç da bir hâfızası vardır, neler hatırlamaz. Eski kantoları söyler, sevinir, güler, çocuk gibi heyecanlanır. Hele eski dostları kırk yılda bir kendisini hatırlayıp da rakı, Türkçe gazete, roman, pul veya kart gönderecek olular mı dünyalar Fikret'in olur. Kaç kişi kendisini Türkiye'ye dönmeye zorlamıştır. Ama Fikret hayatına yeni bir yön vermekten korkar artık. Zaten gücü de kalmamıştır.

Fikret Muallâ budur işte. Ülkemizin yetiştirdiği en büyük ressamlardan biridir Fikret. Günün birinde bu büyük sanatçı Alp dağlarının eteklerindeki Reillanne köyünde kaybolup gidecektir. Sonra bizler övüneceğiz Fikret'in eserleriyle.

Cumhuriyet (Ocak 1967)

Ne açlık ne polis ne kömürsüzlük ve ne de ölüm korkusu kaldı

Fikret öldü yaşasın Fikret

Demek ki, Fikret Muallâ'yı son görüşümüzümüş. Geçen kışın başlarındaydı, "uykuda ölebilmek ne tatlı şey" diyordu. Dediği oldu. 19 temmuz gecesi Güney Fransa'nın bir kasabasında, تنها bir dinlenme evinde dileğine kavuştu Fikret. 63 yaşındaydı. Sabahleyin onu son uykusunda bulmuşlar. O yakınlarda bir akrabası, dostu, arayanı olmadığı için cesedini bekletmeden kasabanın mezarlığına gömüvermişler. Ülkemizin yetiştirdiği en büyük ressamlardan biri kayboldu gitti böylece.

Fikret Muallâ'yı ben 15 yıl önce tanıdım. Paris'ten Akşam'a ve Yeditepe'ye röportajlar yazıyordum. Fikret'in adresini alıp gittim. O zaman Montparnasse yakınlarında, Impasse Route'de, sefalet içinde bir odada oturuyordu. Tanıştıktan bir çeyrek sonra bana: **"Benden bir resim almaz mısınız?"** diye sordu. **"Çok isterim ama dedim, param yetmez. Siz bana bu parayla bir eskiz filân verin"** **"Hiç önemi yok, dedi. İstedığınızı"**

alın” Bir guaj seçip verdi. Sonra, “Şimdi, dedi, buyrun aşağıdaki bistroya inip bir kadeh bir şey içelim. Kusura bakmayın evde tek yudum içki kalmamış. Sigaram bile yok.”

İndik, Fikret anlattı: Üsküdar, Almanya, Kadıköy, Beyoğlu, Paris'te Alman işgali, üvey ana hâtıraları. Yine içtik. Yine anlattı. O mütevazî resim parasının son meteliği bitene kadar içildi o gün.

O Impasse Rouet'deki evin çok hâtırası varmış. Birkaç kişiden aynı şeyi dinledim. Fikret, mâlûm, kendisini hep polislerin izlediğini sanırdı. Apartmanın alt katında bir polis oturmuş. Fikret, düşman olmuş adama. Bir defasında bir gece kafayı çekip sabahın üçüne doğru eve dönerken polisi deli etmek gelmiş içinden. Cebinden tarağını çıkarıp altına bir kağıt koyarak öttürmeye başlamış. Adam deli olmuş mu bilmem, ama Fikret'in

deli olduğuna polisin karar verdiği muhakkak. Bu bir, ikincisi de şu: Fikret bazen evde kafayı çeker, şişeleri de pencereden aşağı atarmış. Alt kattaki polis komşu birkaç kere **“Mösyö Muallâ çok rica ederim, bir kaza çıkartacaksınız, yapmayın, olmaz böyle şey”** diyecek olmuş. Tamam, adam polis ya, hep bunlar provakasyon, mesela Fikret'in huzurunu kaçırmak. Fikret bir yolunu bulup adamın canına okuyacak. Bir sabah bakmış avludaki pencere açık, içeride de kimseler yok, atlamış pencereden içeri. Muazzam bir sofraya var ortada. Mezeler, yemekler hazırlanmış. Fikret fırlamış masanın üstüne ve orta yere bir şeyler yapmış. Sonra da pencereden atlayıp kaçmış.

Meğer polis kızını evlendiriyormuş. nikâh daire-sine gitmişlermiş. Gelin, damat, kayınvalide, kayınpeder eve gelip de sofrayı görünce düşünün manzarayı. Adam anlamış bu hediye'nin kimden gelebileceğini. İşte bunun üzerine Fikret'in Sainte Anne Akıl Hastanesi'ne kaldırıldığı rivayet edilir.

Fikret akıl hastanesini hiç sevmemiş. Kendisine orada resim yaptırmamışlar. Üstelik bir de çamaşır arabası çek-tirmişler. Ödö patlardı Fikret'in hastanelik olmaktan. Geçen yıl Dr. Safder Tarım **“Bak Fikret, demişti, sen iki ay hastanede sıkı bir bakım görsen birşeyin kalmaz, dipdiri olursun.”** Akılı yattı Fikret'in bu işe. **“Tamam, dedi, bir şeyim kalmaz, değil mi? Aman n'olur, söyle benim doktora, beni hastaneye kaldırsın.”**

Sevindik. Ama ertesi sabah tam vedalaşıp ayrılırken Fikret: **“Aman Safderciğim, dedi, unutamım o meseleyi. Sakın doktora gidip de beni hastaneye kaldırsın deme. İstemem, sakın, sakın ha.. Ben çok iyiyim.”**

Geçen yıl Fikret'in en büyük korkusu Madam Anglès'in kendisine kışlık kömür göndermemesiydi. Sekiz on yıldan beri Fikret'e Madam Anglès adında varlıklı bir kadın bakıyordu. Madam Fikret'i sefaletten kurtarıp aylığa bağlamıştı. Otel ve yemek parasını, cep harçlığını veriyor ve bütün resimlerini topluyordu. Madam, Reillanne'daki yazlık evini Fikret'e bırakmış, kendisine bir de hizmetçi tutmuştu. Yaşlı bir kadın hergün Fikret'in yemeğini hazırlıyor, çamaşırılarını değiştiriyor, şa-

Fikret Mualla 1966'da Reillane'da

rabını alıyor, evi derleyip topluyordu. Buna rağmen Fikret **“Madam beni soğuktan öldürecek”** diye tutturmuştu. Paris’e döner dönmez Dr. Safder’le ilk işimiz Madam Anglès’i aramak oldu. Madam bizi, duvarları en ünlü ressamın tablolarıyla kaplı müze gibi evinde büyük bir nezaketle karşıladı. Fikret’in kuşkularından söz ettik. **“Siz ona bakmayın, dedi. Birkaç ay önce Reillanne’a gitmiştik. Kocam orada belediye başkanlığı etmiştir; herkes kendisini sever, sayar. Fikret Muallâ’yı kahveye çağırdık. Geldi, başladı bize küfürler etmeye. Ne benim orospuluğum kaldı, ne kocamın ahlâksızlığı. Fikret’i tanıdığımız için üzerine varmadık. Ama ayrılırken de kendisine veda etmedik. Bir Çinli komşumuz vardı, ona haber bırakıp “Muallâ benden memnun değilse kendi bilir, eşyalarını toplayıp gitsin. Ben başkasından resim alırım, ressam çok” dedim. Muallâ’nın huzuru kaçtı. Yalan tabii, ben Muallâ’yı hiç bırakmıyorum.”**

Madam devam etti: **“Bir iki yıl önce de Muallâ’dan bir mektup almıştım. Sağ eline felç geldiğini yazıyordu. Anladım numara. Mektubu sağ eliyle yazmıştı. “Resim yapmamak için numara yapıyorsunuz Mösyö Muallâ” desem üzülecek, darılacak. Hemen kendisine “Aman Muallâ, öyleyse artık Reillanne’da kalamazsınız. Derhal sizi buraya getirip bir hastaneye yatırmalıyım” dedim. Ertesi gün Muallâ’dan mektup geldi: “Hiçbir şeyim kalmadı, iyileştim.”**

Yıllarca Paris’ten bir türlü ayrılamamış olan Fikret Muallâ, son zamanlarda Reillanne’daki yaşantıya alışmış gibiydi. Geçen yıl yazdığı bir mektupta **“Paris’i aramıyorum”** diyordu. **Burada çok şükür polis yok, hırsız da yok. Temiz köylüler var. Memnunum köy hayatından. İyi komşularım var. Havalar düzeldi. Saat dokuz der demez ağaçların arasına gizlenmiş Ağustos böcekleri konsere başlıyorlar, ömür bayılıyorum. Hiçbir yerde göremediğim yeni yeni rengârenk kuşlar var, ne güzel ötüyorlar. Köy hayatı bu. Merkeplerle horozlar da ötüyor. Saksâğanlar fena ses çıkarıyorlar. Çalışıyorum. Ekmek ve çorbayı kazanmak lazım.”**

Başka bir mektubunda da **“Paris’i göreceğim gelmiyor, diyordu. Sıhhat meselesi. Aynı zamanda da düşman suratlı otelciler; nefret ediyorum bunlardan. Her birine birer kurşun.”**

Son yıllara kadar Fikret’in en büyük dileği otuz

yıllık bir özlemden sonra bir gün İstanbul’a dönebilme. Başkonsolos Berduk Olgaçay, birkaç yıl önce Paris’te vatandaşlık belgeleri kaldırıldığı zaman Fikret Muallâ’nın kendisine nasıl kuşkularla dolu bir mektup yazdığını anlatmıştı. Ödö patladı pasaportunda bir aksaklık olacak diye. Geçen gün de heykeltraş Sadi Öziş anlattı. Fikret’i son gördüğü zaman yastığının altında pasaportunu ve yol parasını saklıyormuş. **“Bir gün mutlaka İstanbul’a gideceğim”** diyormuş. Ama artık takati, cesareti kalmamıştı. Tüketmişti kendini.

Hem ölümü istiyor, hem de korkuyordu ölmekten. Geçen yıl bir mektubunda, **“Bizim Madam Anglès’i gör ve pardonlarımı arzet, diyordu. Beni fena halde bir korku aldı ve maneviyatım son derece bozuk. Bana bir iki satırlık malûmať ver. Madam beni terkederse sokakta son nefesimi vereceğim. Aman imdat!”**

Bedbaht

Fikret Muallâ Saygı

Son aldığım mektubunda da şöyle diyordu: **“Resim meselesinde tembellik arttı. Bir miskinlik çöktü, korkuyorum. Ben eskiden böyle değildim. İhtiyarlık ve emiplegie hastalığı işte fena neticeler vermeye başladı. Şöyle akşamdan sabaha bir ölsem sükûnetle, emin ol ki gözüm arkada kalmayacaktır. Bedbinlik içindeyim. Madam kömür göndermedi, domuzluğu üstünde. Bu yaştan sonra sersefil olacağımdan korkuyorum. Çok ihtiyarladım. Hayat bir ızdırıp oldu. Yazdığı makaleye çok çok teşekkür ederim. Bana bir de Cumhuriyet göndermeyi unutma. Bâki gözlerinden, yanaklarından temiz bir birader muhabbetiyle operim kıymetli dostum Hıfzı. Bâki dünyanın fânî ve muztarip kullarından Fikret Muallâ Saygı”**

Geçen ay İstanbul’da Fikret Muallâ’nın yakın dostlarından Fikret Adil ve Tevfik Kent’le kendisinden söz ediyorduk. Hastalanmış, hastaneye kaldırmışlar. **“Aman, dedik, bir kart atalım, sevinir”** Meğer biz bunları konuştuğumuz zamanlar Fikret ölmüşmüş.

Şimdi Madam Anglès Fikret’in oturduğu evi Fikret Muallâ müzesi yapacaktı. Tablolarının fiyatı da yükselmeye başlamış. Bütün koleksiyonculara, istifçilere müjde, Fikret’in fiyatını artırırsınlar arttırabilirler kadar. Fikret öldü, yaşasın Fikret.

Fikret’te de artık ne ölüm korkusu, ne açlık, ne polis, ne de kömürsüzlük.

Cumhuriyet (14 Eylül 1967)

